

ZANE ZUSTA

nepieradināts putns

romāns

821.174-31
Zu 850

Ilzes Isakas vāka dizains

Vāka dizainam izmantots attēls no *www.trevillion.com*.

Toma Kalniņa ilustrācijas 186.–187. lpp.

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Zane Zusta, 2023

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2023

ISBN 978-9934-32-112-2

Pēc patiesiem notikumiem izdomāts stāsts

Šī grāmata ir veltījums
visiem tiem mazajiem zēniem un meitenēm,
kuri izauguši par lieliem vīriem un sievietēm bez tēva,
bet visu dzīvi pēc viņa ļoti ilgojušies.

viņa sēdēja mazā koka laiviņā milzīga
ezera vidū
un meklēja centru pati sev.
nomaldījies vējš atrada it kā
pamestu putna spalvu.
tā kā skaista sprādze sakļautu izspūrušās domas,
taču viņa no šīs balvas atteicās.

tikai vēlāk virs galvas
viņa pamanīja, ka tie bija kliegzoši
gājputni, kuri, dodoties prom, atstāja
pēdējās atmiņu dāvanas.

TOREIZ

Todien no skolas mājās nācu lēnā un nesteidzīgā soli. Nelēcu galopā kā citkārt. Vienkārši lēni gāju un kaut ko prātoju. Tās pavisam noteikti nebija dziļi eksistenciālas domas, bet gan dažnedažādas ainas, kas jautri rotaļājas astoņgadīgas meitenes galvā, atļauju neprasot. Ja tā padomā – iespējams, ik pa laikam apstājos un pasmaržuju rudo bizes galiņu, kurā jau vēdija maijs, dažādu krāsu ceriņi un piejūras vējš.

Man ļoti patika vērot ceļu un ainavu ar biezo meža pamali, ko zināju no galvas, tomēr allaž varēju atrast tajā kaut ko jaunu. Piemēram, pamanījusi interesantu oli, nometu skolas somu turpat ceļmalā un vairākas stundas netraucēti spēlējos.

Dažreiz ļoti vēlos atgriezties tieši tur. Kādas ceļmalas pļavas vidū, ieritinājusies smaržīgā pavasara zālē un ļaujot dzīvei mani pārsteigt veidā, kādu vēl neesmu zinājusi. Kas notiek, ja āboliņa ziedu aptin ar zāles stiebru un apēd? Kas notiek, ja zemē ar pirkstu izurbina mazu caurumiņu un noslēpj tur dzēšgumiju? Kas notiek, ja apguļas ar aizvērtām acīm? Ja es neredzu putnus – vai arī putni neredz mani? Kur pazūd laiks, kad pazūdu es?

Tomēr todien neieklīdu pļavā, bet pavisam rātņi virzījās uz māju pusi. Pietuvojusies trīsstāvu namam, kurā ar mammu dzīvojām, kopš sevi atceros, uzreiz pamanīju atvērto virtuves logu. Nezinu, kāpēc man tas šķita aizdomīgi. Es sāku iet lēnāk. Pat iztēlojos, ka esmu skudra, kuras soļi ir tik sīciņi, ka tikai daži cilvēku metri mērķa sasniegšanai varētu prasīt vairākus gadus.

Kad beidzot pārkāpu dzīvokļa sliekšnim, virtuvē pie galda ieraudzīju mammu. Viņa sēdēja sakumpusi un, savādi, bet iztēlēja man šķita, ka gaišbrūnie, bizē sapītie mati, kas krita pār viņas muguru, mammu maigi sargā. Mājās nesmaržoja pēc ēdiena, kā būtu labpatīcis manam izsalkušajam vēderam, toties gaisā virmoja cits – man nepazīstams – aromāts.

– Mammu? Ko tu tik agri mājās? – ar troksni nometu koridorā uz grīdas somu, novilkta brūnās ādas kurpes un gaišpelēko vējjaku glīti pakarināju skapī.

Mammas acis bija saraudātas, vaigus klāja plāna, tik tikko manāma asaru kārtiņa.

– Bija atnācis tavš tēvs, – mamma klusi teica, nespējama ieskatīties man acīs.

Kādu brīdi, starp mums mulsi mīņādamies, vietu meklēja klusums, bet tad es ieteicos:

– Vajadzēja taču aizvērt logu!

It kā pieļaudama domu, ka tēvs ir nepieradināts putns, kurš nule kā aizlidojis.

Tad tā smaržo mans tētis, es vēl nodomāju. Nekad nebiju viņu redzējusi un neredzēju arī šodien. Toties ledusskapja saldētavā man bija atstāts maisiņš ar

desmit plombīra saldējumiem un uz gultas – violets
rotaļu zaķis, kas ērti iegūla manā plaukstā.

Tētis.

Tētis tā arī nekad vairs neatnāca.

TAGAD

Noskan modinātājzvans. Tam ir četras kājas, aste un īpatnēji zema rīta balss. Braunijs, rudais persiešu šķirnes kaķis, kā vienmēr sēž uz spilvena un ar ķepu apņēmīgi ķeksē manu seju, it kā gribētu no aizvērtajām acīm izmakšķerēt miegu. Kad tas nestrādā un viņš ķeras klāt rotaļai ar manu lokaino matu šķipsnu, paslēpjos zem segas, bet drīz vien jūtu kaķa smagās ķepas mīcāmieš pa manu galvu. Protams, es zināju, ka tā būs. Mēs viens otru pazīstam. Labi. Ceļos.

Ar karstu krūzi, kurā rāmi skalojas melna kafija, pieeju pie loga un vēroju ielu. Nekā jau īpaša tur nav – brauc mašīnas, kāda sieviete staidzina suni, garām pabrauc kurjers, kurš, visticamāk, ved siltas brokastis. Nē, tomēr notiek arī kas interesants – tumšmataina sieviete iesit vīrietim plīķi. Nabadziņš aiziet neatskatoties. Brokastīs acimredzot abiem uzservēta drāma. Savukārt es brokastis neēdu gandrīz nekad, mūsu ģimenē brokasto vienīgi Braunijs, kurš nu jau paēdis sēž man blakus uz palodzes un laiza ķepu.

Stāvu pie drēbju skapja un nevaru izvēlēties, ko vilkt. Kāpēc redzu tikai brūnus un melnus toņus? Mamma vienmēr pārmet, ka esmu pārāk garlaicīga.

– Nebrīnos, ka vēl neesi apprecējusies, – viņa šogad – manā trīsdesmit devītajā dzimšanas dienā – teica ar žēlumu balsī. Mammai šķiet, ka mani nevar redzēt, ka saplūstu ar kopējo ainavu. Bet man šķiet, ka esmu pat ļoti pamanāma. *Ir tikai jāgrib mani ieraudzīt*, nodomāju, uzvelkot melno bitleni un brūno bikšusvārku sarafānu. Galvenais ir justies ērti.

Tūliņ došos. Vēl tikai apsēžos uz gultas malas un paņemu rokās Fransuāzas Sagānas grāmatu “Esiet sveicinātas, skumjas”. Turu to pie gultas, it kā man nebūtu nekā cita, ko lasīt. Es taču strādāju bibliotēkā! Vispār jau man mājās nemaz nevajadzētu krāt grāmatas – manā darba dzīvē to ir pār pārēm. Labi, kāpēc sev meloju? Grāmata ir dāvana, un tieši tāpēc to mīļi piespiežu pie vaiga. Pamanu sevi spoguļi un novēršos. Nu. Kas? Vai man tiešām kauns pašai no sevis? Atveru vāku un pārbraucu ar roku pāri pirmajam atvērūmam.

“Manai Lindai – spožākajai zvaigznei manā visumā! G.”

Nenoturos un sameklēju telefonā noglabātu vēstuli. Izlasišu tikai vienu reizi un iešu.

Mana mīlulīte! Rakstu Tev kaut kur tālu, tālu prom no Tevis, bet šķiet, ka esi man tepat līdzās. Varbūt Tu esi burti manā galvā, varbūt visi teikumi un domas patiesībā pieder Tev, mana mīlotā, jo tici man – viss, kas notiek manā galvā, esi Tu, Tu, Tu, Tu... Linda, mana Linda. Vakar skatījos, kā smiltis tek caur maniem pirkstiem un iedomājos, ka tieši tā ir atkal jāsaplūst mums, lai gan Tu esi tik tālu, tālu prom, bet Tavs

siltums mūs savieno no jebkuras vietas pasaulē. Es nepārtraukti esmu domu vilcienā, kas mani nekavējoties var aizvest pie Tevis. Man ir viena lieka biļete, vai Tev to nogādāt? Uz tās ir mīlestības mūža derīguma termiņš, un mums abiem tā ir pilnībā bez maksas. Vai sagaidīsi mani uz perona, pat ja nezinām, vai tomēr beigās mūsu vilcieni nebūs samainījušies sliedēm? Mēs taču neesam vadītāji, bet gan pasažieri. Lai gan katru dienu savas domas vedu pie Tevis un atpakaļ. Tas ir mans mīlākais maršruts. Un mums nerūp ne sliedes, ne vilcieni, jo esam laimīgi. Mēs dzīvojam ārpus laika, ārpus īstenības. Vai tad mīlestība nav laimīgo pasaka? Un mēs abi tajā esam. Un mūsu pasaka nebeigsies, tā tikai sāksies un sāksies, un tā būs vienmēr. Mana sirds visu laiku sit tikai vienu ritmu: Linda, Linda, Linda... Patniecīgākā aritmija man var būt nāvējoša, jo nevaru bez Tevis dzīvot. Nevaru izstāstīt, cik laimīgs esmu. Tikai nezinu, vai Tevi kādreiz vēl satikšu. Pagaidām aizvēršu acis – tad es Tevi redzu, tad es Tevi satieku. Viss ir iespējams. Milu Tevi!

Tavs G.

– Kad pirmo reizi ar mammu tevi ieraudzījām – tā bija laimīgākā diena mūsu mūžā. Jā, nopietni! Lai gan – pirmā tevi ieraudzīja mamma. Man taču tevi, savistitu kā mazu kāpostiņu, parādīja tikai pa logu. Tāda toreiz bija sistēma! Bet nu labi – kopš tā laika apriņķu jau trīsdesmit deviņi gadi, un ko gan es vēlējos

teikt... Katru gadu esmu vērojis, kā no maza skuķēna tu pārtopi par pieaugušu sievieti – atveries kā zieds preti saulei, un, mīlā, es nevarētu būt vēl priecīgāks un pateicīgāks Dievam par to, ka tieši tu mūs esi izvēlējusies par saviem vecākiem! – Manas labākās draudzenes Rūtas tētis cieši skatās meitai acīs un ar skatienu viņu viegli glāsta. Rūtas mamma pieceļas, apķer meitu ap pleciem un mīli noskūpst uz vaiga.

Iekšā man kaut kas nodreb, no visas sirds ceru, ka redzēt to nevar. Bērnībā katru reizi, kad tā jutos, domāju, ka man aug lielākas ausis vai garāks deguns tāpat kā melojot, bet tagad zinu, ka tas notiek tikai galvā. Tomēr tā dīvainā kārtā ir pavisam fiziska sajūta – it kā niezētu kāja, bet nedrīkstu kasīties, turklāt vislielākā niezēšana ir tieši sirds apvidū – dziļi, dziļi, kur nav iespējams piekļūt. Nevienam.

Pētu Rūtas tēti un domāju par to, ka vīrieši var būt arī tādi. Tādi, kuri prot pateikt skaistas lietas. Tādi, kuri nekur nepazūd, neaiziet un mīl savas meitas. Starp citu, bērnībā Rūta dažreiz arī man ļāva savu tēti saukt par tēti. Pirmo reizi tas sanāca netīši, un viņa tikai pasmējās (toreiz man varēja būt kādi deviņi gadi), bet otro reizi to izdarīju ar nodomu.

– Tev taču nav iebildumu, ja es tavu tēti arī saucu par tēti? – naivi jautāju, cerot, ka Rūta nesaprot manu salto aprēķinu.

– Protams, – deviņgadīgā Rūta paraustīja plecus un droši ļāva man peldēties fantāzijās. Izgaršot mutē vārdu “tētis” kā vēl nekad neēstu konfekti.

To atceroties, saprotu, cik bērni ir pieņemoši, viņu prāts atļauj daudz tāda, ko pieaugušie nogrieztu kā ar nazi. Nav grūti dalīties ar titulu “tētis”, ja zini, ka tāpat viņš mīl tikai tevi. Nav grūti dalīties ar draugu, kurš ir tukšs, ja pats esi pilns līdz malām. Bet man tas nozīmēja tik daudz.

Rūta, mana labākā draudzene, ar kuru kopā esam uzaugušas, šogad dzimšanas dienu svin tikai kopā ar vecākiem un mani. Mājās viņai ir vīrs un divi bērni – trīsgadīgs puisēns Lūkass un četrus mēnešus vecā Laura, kuri jubilārei iedevuši pelnītu atelpu svinībām pavisam neierastā laikā – pirmdienas rītā.

– Ja tu zinātu, cik man svarīgi ir tikt ārā no mājām, – viņa saka, ar acīm meklējot gardāko kruasānu aiz stikla letes, kur gozējas vēl daudz citu krāsainu konditorejas brīnumu. Mēs stāvam rindā un pētām ēdienkarti, kas piekarināta pie sienas.

– Bērni, protams, ir lieliski, un es viņus ļoti mīlu, bet esmu kā bez spēka. Lūkasam ir iesnas, un Laura šonakt pamodās vismaz reizes astoņas.

Es par bērniem neko nezinu, bet klausos uzmanīgi, piekrītoši mājot ar galvu. Gan jau pienāks arī mans laiks par to domāt. Neesmu vēl atmetusi cerības apprecēties un kļūt par māti. Turklāt tādas cerības uz mani liek arī mamma.

Kad atgriežamies pie svētku brokastu galda, blakus Rūtas tētīm stāv svešs vīrietis, ģērbies melnā bītlenē, īsiem, sirmiem matiem un brillēm melnos, biezos rāmjos. Pamanu, ka viņam ir sarkanās zeķes, un,

konstatējusi, ka arī viņš ar līdzīgu interesi nopēta mani, kautrīgi pasmaidu.

– Tēti? – Rūta vaicājoši paskatās uz negaidīto viesi.

– Mums ir ciemiņi?

– Rūta, iepazīsties! Tas ir mans sens paziņa Ernests. Sen nebijām tikušies... Cik, Ernest? – Rūtas tētis vaicājoši palūkojas uz draugu.

– Nū... Desmit gadus noteikti, – Ernests ierunājas un palūkojas arī uz mani. – Sveika!

– Priecājos iepazīties, – Rūta pasmaida, un arī es māju ar galvu. – Tēta draugi ir arī mūsu draugi, droši varat palikt.

– Es tikai ienācu pēc kafijas līdzņemšanai, – viņš atrunājas. – Negribu traucēt.

– Beidz, tu netraucē! Paliec, ja Rūta aicina, – šī ir viņas ballīte, – Rūtas mamma laipni norāda uz brīvo krēslu galda galā. – Un tā ir Linda.

Ernests man uzsmaida un gandrīz piespiedu kārtā apsēžas blakus.

– Es tev to kafiju atnesīšu, sēdi! Man tāpat gribas vēl kaut ko pasūtīt – pļāpājiet vien, – Rūtas mamma uzsit sev pa apaļīgo vēderiņu un prom ir.

Man šķiet, ka Rūtas tēta draugs nemaz nevēlējās palikt. Viņš jūtas kaut kā neērti – nezina, kur likt rokas, un tas aptiprinās brīdī, kad tiek neveikli apgāzta mana glāze. Par laimi, tajā ir tikai ūdens, jo viss saturs kā neliels ūdenskritums tūlīt iegāžas man klēpī.

– Vai, piedod! – viņš pielec kājās un sniedzas pēc salvetēm. – Nu redzi, man nevajadzēja palikt, es tiešām tikai traucēju. Piedod!